

ANV SANTVOORDE

Weidevogelinventarisatie van de weilanden tussen Den Haag, Katwijk en Leiden

2010

Natuuronderzoeksbureau Remeus

Adri Remeus

Herziene versie d.d. 4 november 2010

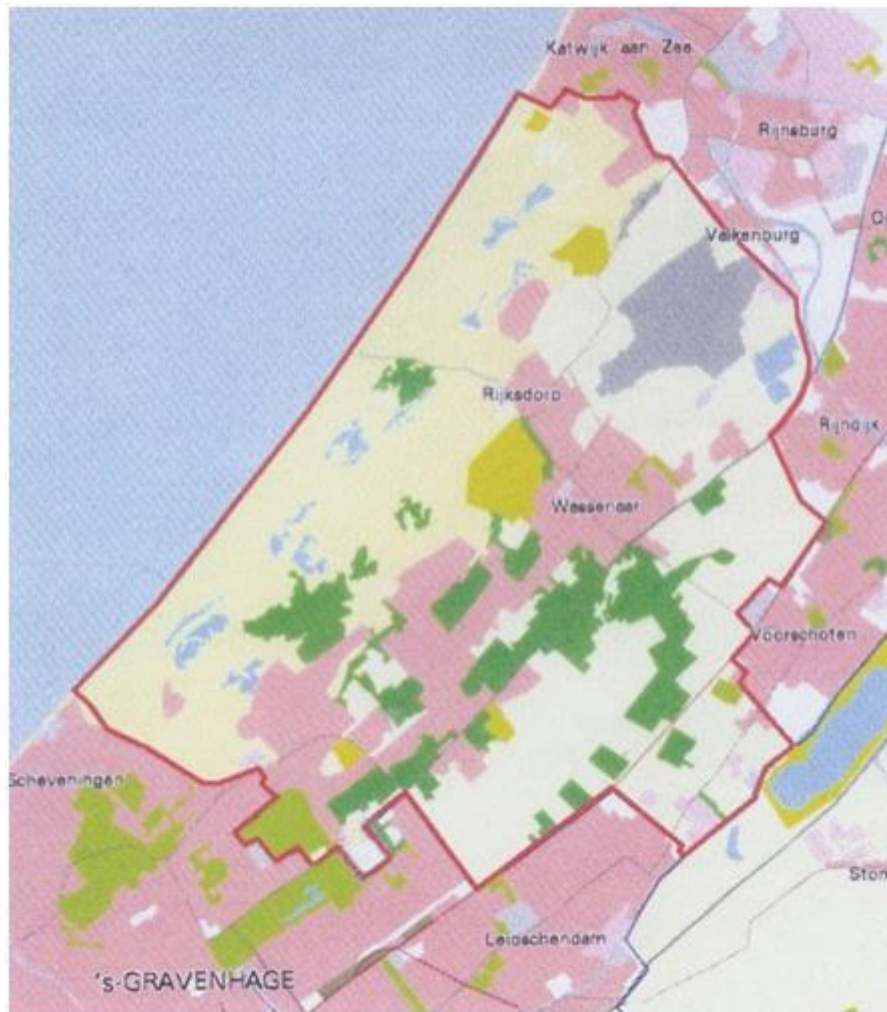

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Beschrijving onderzoeksgebied ANV Santvoorde.....	3
Werkwijze.....	4
Inventarisatiemethode en interpretatie	4
Het weer in 2010.....	6
Resultaten	6
Broedvogeloverzicht 2010	6
Vergelijking met de weidevogelinventarisatie uit 2007	9
Ontwikkeling van de weidevogelpopulatie in drie deelgebieden.....	10
Broedsucces in 2010	14
Beheerskwesties en aanbevelingen.....	14
Overige waarnemingen	16
Dankwoord	16
Referenties	17
Bijlage I	18
Bijlage 2	19
Bijlage 3	20
Bijlage 4	21

Inleiding

In het voorjaar van 2010 werd een weidevogelinventarisatie uitgevoerd in het werkgebied van de Agrarische Natuurvereniging Santvoorde (zie Figuur 1). Dit gebied is gelegen tussen Den Haag, Katwijk en Leiden. De inventarisatie werd verricht op verzoek van de ANV Santvoorde. Deze vereniging is een gezamenlijk initiatief van lokale boeren, tuinders en natuurbeschermers. De uitgangspunten van de vereniging zijn het gebied groen en onbebouwd te houden door landbouw en het beheer van natuur, het landschap en milieu duurzaam te laten samengaan (bron: website ANV Santvoorde).

Figuur 1. Werkgebied ANV Santvoorde

De inventarisatie had tot doel een beeld te verkrijgen van de aanwezigheid en verspreiding van territoriumhoudende weidevogels op de agrarische gronden binnen het werkgebied.

Zo'n gebiedsdekkende inventarisatie is noodzakelijk om in aanmerking te komen voor de financiële vergoedingen verbonden aan de SAN-weidevogelpakketten. SAN staat voor Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en bestaat uit verschillende beheerspakketten, die gericht zijn op het in stand houden en herstellen van de biodiversiteit van het weidevogellandschap. Hoewel de SAN per 1 januari 2010 vervangen werd door de SNL (Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer), gold voor de onderhavige polder nog het criterium van de SAN. Door het nemen van bepaalde maatregelen, zoals het beschermen van de nesten en het instellen van een rustperiode, waarin percelen niet bewerkt of

gemaaid mogen worden, hoopt men er voor te zorgen dat de weidevogels de tijd krijgen om hun eieren uit te broeden en hun jongen groot te brengen. De pakketten worden voor een periode van zes jaar afgesloten.

Het jaar 2010 was een jaar dat een trendbreuk betekende in de jarenlange gestage achteruitgang van weidevogels. Deze trendbreuk was ook zichtbaar in het Werkgebied AVN Santvoorde, zoals uit de bijlagen zal blijken. Wel waren er natuurlijk per polder verschillen zichtbaar; sterke toenames vonden bijvoorbeeld plaats in de de Papenwegse & Zuidwijkse Polder ten noorden van de Papenweg en de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder. Daarentegen zijn er ook enkele polders waar de weidevogelstand een redelijk marginaal bestaan leidt. De resultaten van deze inventarisatie zullen dan ook gebruikt worden om de doelmatigheid van deze weidevogelpakketten te evalueren en te kijken hoe het huidige beheer verbeterd kan worden.

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens de BMP-methode. BMP staat voor Broedvogel Monitoring Project en is een methodiek om vast te stellen hoeveel broedvogels er in een bepaald gebied voorkomen (Van Dijk, 2004).

Na een korte beschrijving van het onderzoeksgebied en van de gevolgde werkwijze, waarbij net als voor de inleiding van dit rapport de oorspronkelijke tekst van het rapport uit 2007 voor een groot deel gehandhaafd is (Noordhuizen, 2007), worden de resultaten van de inventarisatie weergegeven. Ook worden aan het einde van dit rapport een aantal aanbevelingen gedaan om de weidevogels voor het gebied te behouden. Ook voor de aanbevelingen geldt dat er sinds 2007 weinig veranderd is en er nog steeds veel ruimte voor verbetering is (Noordhuizen, 2009).

Beschrijving onderzoeksgebied ANV Santvoorde

Het onderzochte gebied bestaat uit zeven polders die deel uit maken van polderafdeling Zuidgeest en uit twee gebieden die buiten polderafdeling Zuidgeest liggen, namelijk de weilanden bij landgoed Rust & Vreugd en de weilanden tussen het Haagsche Bosch, Reigersbergen en Marlot. De totale oppervlakte aan weilanden inclusief sloten en vaarten bedraagt ruim 1000 hectare (zie Tabel 1).

Polder	inventariseerder	# hectare	# SAN-hectare
Duivenvoordse- Veenzijdse Polder			
- DVP1	P. Post	100	onbekend
- DVP2	A. Remeeus	100	51
- DVP3	A. Remeeus	160	3
- RHP	A. Remeeus	104	51
- weilanden Duivenvoorde	A. Remeeus	58	13
Papenwegse & Zuidwijkse Polder			
- Papenwegse Polder ten noorden van Papeweg	A. Remeeus	256	179
- Papenwegse Polder ten zuiden van Papeweg	A. Remeeus	71	62
Oranjepolder	A. Remeeus	27	20
Knippolder	A. Remeeus	22	5
Oostdorper- & Huis ter Weerpolder	A. Remeeus	24	9
Ruijgelaanse & Zonneveldse Polder	A. Remeeus	37	2
Ommedijksche Polder	A. Remeeus	63	52
weilanden Rust & Vreugd	A. Remeeus	15	8
weilanden Reigersbergen & Marlot	A. Remeeus	14	14
Totaal		1051	470

Tabel 1. Overzicht van de polders binnen de ANV Santvoorde en het aantal hectare aan afgesloten SAN-weidevogelpakketten.

De polders liggen voor een groot deel in strandvlakten en maken deel uit van één van de best bewaarde strandwallenlandschappen van Nederland. De strandwallen en strandvlaktes zijn ongeveer 7000 jaar geleden na de laatste ijstijd gevormd. In de strandvlakten trad na de geleidelijke afsluiting door de strandwallen veenvorming op. Het gebied van vliegveld Valkenburg en een deel van de Papenwegse Polder behoorden tot het vloedbergingsgebied (estuarium) van de Oude Rijn, een rivier ten noorden van de Papenwegse & Zuidwijkse Polder. Hier is in de bovenste grondlaag nog jonge zeeklei te vinden. Deze klei werd door de zee via de riviermond van de Oude Rijn op het veen afgezet (Van Leeuwen, 2002).

De duinen zijn pas in de Middeleeuwen (1200 - 1600), door afslag van het westelijk deel van het strandwallenlandschap ontstaan. De Oude Rijn had toen al nauwelijks meer betekenis. Dit had tot gevolg dat ook in het mondingsgebied van de Oude Rijn zich duinen konden vormen, waardoor het gebied verder verzandde.

De Papenwegse & Zuidwijkse Polder vormt samen met de zuidelijker gelegen Duivenvoordse-Veenzijdse Polder de kern van een vrijwel aaneengesloten weidegebied tussen Den Haag en Leiden. Het oorspronkelijke landschapspatroon, zoals vastgelegd door Floris Balthasars op een kaart in het begin van de 17e eeuw, is nog vrijwel intact gebleven. Het gebied wordt gekenmerkt door een afwisseling van weilanden, hooilanden, enkele schraallanden en hakhout- en geriefbosjes. Een aantal brede weteringen zorgen voor de afvoer van het water naar de Oude Rijn.

In het hele gebied is op 470 hectare in het kader van de SAN-regeling een beheersovereenkomst afgesloten (zie Tabel 1). Het grootste deel heeft betrekking op beheerspakket 19: belangrijk algemeen weidevogelgebied.

Dit beheer kenmerkt zich door rustperiodes met uitgestelde maaidata en/of nestbescherming. De overige pakketten omvatten de beheerspakketten bonte hooiweide en/of weiderand, ontwikkeling kruidenrijk grasland, vluchtheuvels en toeslag ruige mest. In Bijlage 1 kan een overzicht van het aantal hectare per pakketcode worden gevonden, waarbij opgemerkt dient te worden dat het hier alleen gaat om de overeenkomsten die zijn afgesloten via de ANV Santvoorde.

Er zijn ook overeenkomsten afgesloten op de percelen in eigendom van Staatsbosbeheer (SBB) in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, maar deze zijn niet in Tabel 1 en Bijlage 1 opgenomen.

De inventarisatie beperkte zich alleen tot de weilanden. De hakhout- en geriefbosjes, de beboste terreinen van de buitenplaatsen en de erven van maneges en boerderijen zijn niet in dit onderzoek meegenomen.

Werkwijze

Inventarisatiemethode en interpretatie

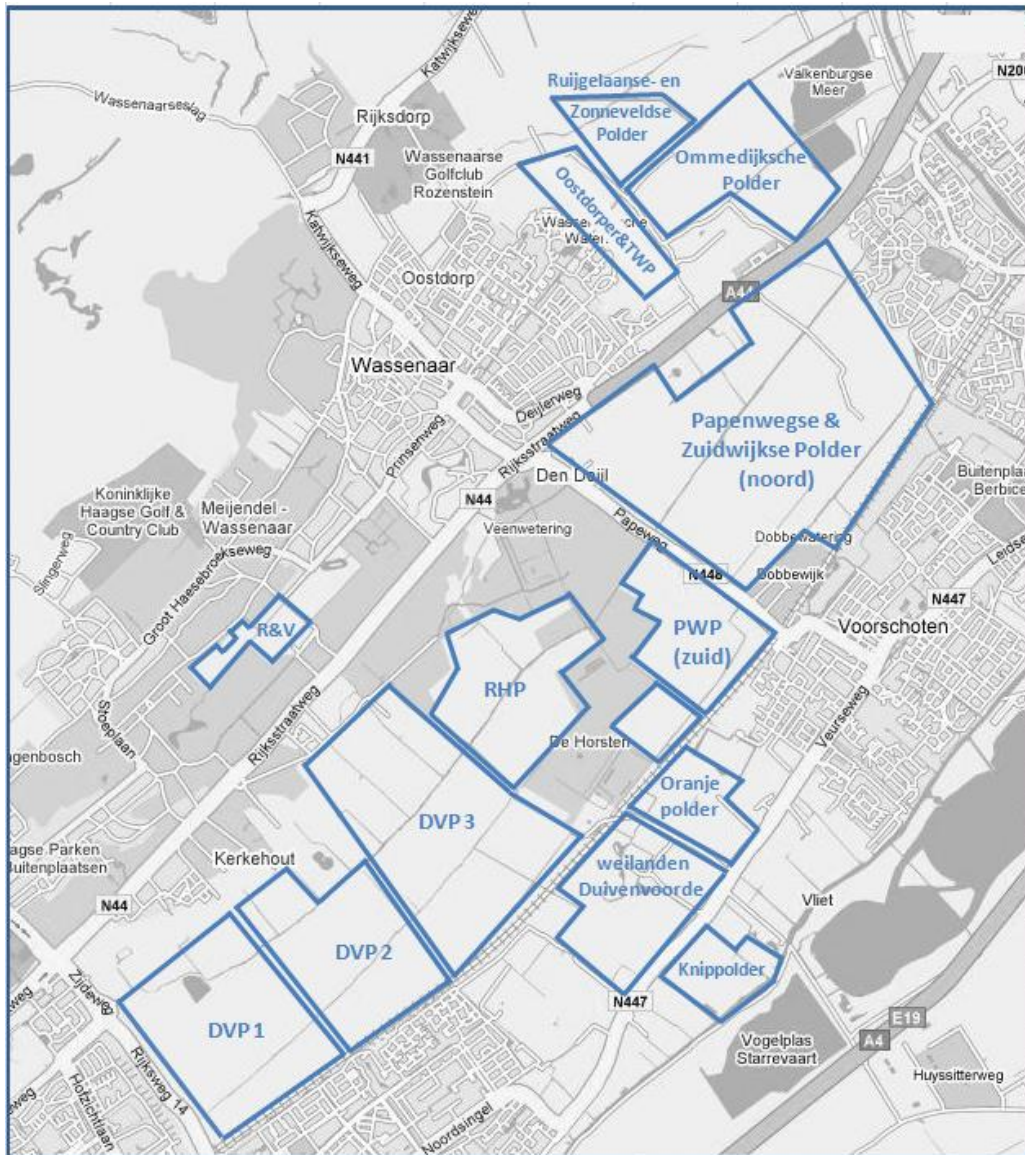
De weidevogels werden geïnventariseerd volgens de uitgebreide territoriumkartering “BMP weide en akkervogels” van SOVON. Alleen het noordelijke deel van de Papenwegse & Zuidwijkse Polder werd volgens de ‘BMP algemene soorten’ geïnventariseerd, waarbij alle voorkomende soorten werden geteld. Zoals eerder vermeld, zijn ook in deze polder de directe omgeving van de boerderijen en de maneges niet bezocht. Een volledig overzicht van de broedvogelinventarisatie van de Papenwegse & Zuidwijkse Polder (noord) kan gevonden worden in Bijlage 4.

De inventarisatie werd uitgevoerd door Piet Post (DVP1) en Adri Remeeus (alle overige gebieden); medio april 2010 verleende Jack Noordhuizen tijdelijk medewerking. Figuur 2 geeft een overzicht van de ligging van de deelgebieden in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder (DVP) en de overige polders. De in de volgende paragraaf beschreven werkwijze heeft overigens alleen betrekking op de gebieden die door de auteur van dit rapport zijn geïnventariseerd.

In beginsel werd uitgegaan van vijf bezoekrondes per polder, maar de Papenwegse & Zuidwijkse Polder werd in totaal acht keer bezocht. In de periode 2 april – 17 juni werden op 36 verschillende dagen bezoeken in het gebied afgelegd, waarbij zoveel mogelijk vanaf een aantal vaste punten

territoriumindicerende waarnemingen van de aanwezige vogelsoorten werden geregistreerd. Territoriumgedrag zoals zang, balts en andere gedragingen werden genoteerd op gebiedskaarten en na afloop van de inventarisatie uitgewerkt in soortkaarten. Aan de hand van de BMP-criteria van SOVON werd het aantal territoria per soort vastgesteld.

Om verstoring te voorkomen werden de gebieden zo min mogelijk betreden. Het feit dat niet alle sloten vanaf de vaste waarneempunten zichtbaar zijn, kan tot ondertelling van een aantal (water)vogels hebben geleid.

Figuur 2. Overzicht van de geïnventariseerde delen van werkgebied ANV Santvoorde exclusief de weilanden tussen het Haagsche Bosch, Reigersbergen en Marlot.

DVP1: Duivenvoordse-Veenzijdse polder deelgebied 1	PWP: Papenwegse Polder (zuidelijke deel)
DVP2: Duivenvoordse-Veenzijdse polder deelgebied 2	R&V: weilanden Rust & Vreugd
DVP3: Duivenvoordse-Veenzijdse polder deelgebied 3	TWP: Huis ter Weerpolder
RHP: Raaphorsterpolder (onderdeel van de Duivenvoordse-Veenzijdse polder)	

De meeste bezoeken vonden kort na zonsopgang plaats en duurden tot tegen het middaguur. Alleen in de Horsten werden alle bezoeken in verband met de toegangsbepalingen na 9 uur 's-ochtends afgelegd. Dit zou kunnen betekenen dat soorten als Veldleeuwerik en Graspieper, die de hoogste

presentie in de vroege ochtend bereiken, tijdens de inventarisatie gemist zijn. Er zijn echter geen aanwijzingen dat die soorten gebroed zouden hebben in de Horsten. Een aantal bezoeken werd na zonsondergang afgelegd om nachttactieve soorten als Kwartelkoning en Kwartel te inventariseren. Dit leverde geen waarnemingen van deze zeer zeldzame broedvogels op.

Alle polders in het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd op de doelsoorten SAN weidevogelbeheer zoals weergegeven in Tabel 2. De SAN-doelsoorten Kwartelkoning, Kluut, Bontbekplevier, Kempphaan (als broedvogel uit het gebied verdwenen in de jaren 70), Watersnip (als broedvogel uit het gebied verdwenen in de jaren 70), Zwarte Stern, Paapje en Grauwe Gors zijn geen broedvogel in het gebied. Ook in 2010 werden er geen territoriale waarnemingen van deze soorten verricht, zodat deze in dit rapport verder niet meer besproken worden. Dat geldt ook voor de Zomertaling; tegen de verwachting (hoop?) in werd in 2010 geen territorium van deze soort vastgesteld.

Doelsoorten SAN weidevogelbeheer	
Krakeend	Watersnip*
Zomertaling*	Grutto
Slobeend	Wulp
Wintertaling*	Tureluur
Kuifeend	Visdief
Kwartelkoning*	Zwarte Stern*
Scholekster	Veldleeuwerik*
Kluut*	Graspieper*
Bontbekplevier*	Gele Kwikstaart*
Kievit	Paapje*
Kemphaan*	Grauwe Gors*

Tabel 2. Overzicht van de SAN doelsoorten

*soorten ontbreken als broedvogel in het werkgebied van ANV Santvoorde.

De interpretatie van de waarnemingen werd gedaan op basis van de criteria uit de Handleiding Broedvogel Monitoring van SOVON (Van Dijk, 2004). Hierbij is het belangrijk om te vermelden dat er niet naar nesten is gezocht. Wel werden broedende vogels bij stokken en onder nestbeschermers genoteerd.

Het weer in 2010

Weersomstandigheden hebben een grote invloed op het gedrag en activiteiten van de vogels. Vrijwel alle bezoeken in maart, april en begin mei werden onder goede omstandigheden afgelegd.

Voor een uitgebreid maandoverzicht van het weer in de periode maart tot en met juni wordt verwezen naar Bijlage 3.

Resultaten

Broedvogeloverzicht 2010

In de weilanden van ANV Santvoorde werden in totaal negen SAN-doelsoorten als broedvogel vastgesteld. Van deze soorten staan er drie op de Rode Lijst van bedreigde en/of kwetsbare vogelsoorten. Te weten: Slobeend, Grutto en Tureluur. Daarnaast werden nog negentien andere broedsoorten in het onderzoeksgebied aangetroffen, namelijk Fuut, Wilde Eend, Bergeend, Grauwe Gans, Grote Canadese Gans, Kleine Canadese Gans gemengd met Brandgans, Nijlgans, Knobbelzwaan, Waterhoen, Meerkoet, Witte Kwikstaart, Kleine Karekiet, Bosrietzanger, Koolmees, Merel, Rietgors, Spreeuw en Ekster; deze soorten werden alleen in het noordelijke deel van de Papenwegse & Zuidwijkse Polder en in deelgebied 1 en 2 van de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder

volgens de BMP-methode geïnventariseerd. Een overzicht van het aantal territoria van de SAN-doelsoorten per polder kan gevonden worden in Tabel 3.

Overzicht aantallen territoria 2010 ANV Santvoorde

Deelgebied	Krakeend	Slobeend	Kuifeend	Scholekster	Kievit	Grutto	Wulp	Tureluur	Visdief
DVP1	8	1	3	5	20	6	2	7	0
DVP2	32	3	11	23	32	6	4	17	0
DVP3	19	3	3	22	36	12	0	8	0
Raaphorst	32	1	7	29	53	12	0	16	1
Duivenvoorde	10	0	4	4	3	0	0	0	0
Papenweg nrd	50	3	10	72	156	60	0	44	0
Papenweg zuid	3	0	0	4	16	2	1	0	0
Oranjepolder	12	0	1	9	24	10	0	5	0
Knippolder	2	0	2	10	14	2	0	2	0
Oostdorper	2	0	0	6	14	0	0	1	0
Ruijgelaan/Zonneveld	5	0	3	9	13	1	0	1	0
Ommedijksche	5	0	3	8	10	2	0	1	0
Rust & Vreugd	3	0	1	5	3	0	0	0	0
Reigersbergen/Marlot	3	0	2	5	10	0	0	0	0
Totaal	186	11	50	211	404	113	7	102	1

De Kievit was met 404 territoria de talrijkste broedvogel, gevolgd door Scholekster (211 territoria) en Krakeend (186 territoria). Tabel 4 geeft een overzicht van alle SAN-weidevogelpakketten met de verschillende instapeisen voor algemene en kritische weidevogelsoorten (Teunissen, 2007). De totale dichtheid van alle SAN-doelsoorten in het gehele gebied van ANV Santvoorde bedroeg 108,4 broedparen per 100 hectare. De instapeis voor kritische soorten (≥ 35 broedparen per 100 hectare) werd met 44,7 broedpaar per 100 hectare in 2010 gehaald, zodat het gebied zich kwalificeert als soortenrijk weidevogelgebied.

De Krakeend en Scholekster hebben een zeer hoge dichtheid in vergelijking met de gemiddelde dichtheid in de weidegebieden van Natuurlijk Platteland West. Ook de Kuifeend en de Kievit scoren qua dichtheid aanzienlijk hoger en de Tureluur een fractie hoger. De Slobeend daarentegen blijft wat achter bij de gemiddelde dichtheid. Voor de overige soorten is het voorkomen te gering om een betekenisvolle vergelijking te kunnen maken (zie ook Bijlage 2 voor het volledige overzicht van de gemiddelde dichtheid per weidevogelsoort in vergelijking met de gemiddelde dichtheid in het onderzoeksgebied van ANV Santvoorde).

Beheerspakketten weidevogelgebied en gewenst resultaat				
Beheerspakket	18	19	20	21
Soort weidevogelgebied	Algemeen weidevogelgebied	Belangrijk algemeen weidevogelgebied	Soortenrijk weidevogelgebied	Zeer soortenrijk weidevogelgebied
Instapeis				
Algemene & Kritische soorten	≥ 25 paren/100 ha	≥ 50 paren/100 ha	≥ 75 paren/100 ha	≥ 100 paren/100 ha
Kritische soorten	-	≥ 20 paren/100 ha	≥ 35 paren/100 ha	≥ 50 paren/100 ha
Algemene soorten: Scholekster, Kievit				
Kritische soorten: Krakeend, Zomertaling, Slobeend, Wintertaling, Kuifeend, Kemphaan, Watersnip, Grutto, Wulp, Tureluur, Visdiefje, Veldleeuwerik, Graspieper, Gele Kwikstaart				

Tabel 4. SAN-beheerspakketten voor weidevogelgebied, waarbij voor ieder weidevogelgebied de instapeis wordt weergegeven.

Bij een vergelijking tussen de verschillende polders valt op dat de Raaphorsterpolder (RHP), het noordelijke deel van de Papenwegse & Zuidwijkse Polder en de Oranjepolder een erg hoge weidevogeldichtheid kennen. Tevens valt de toename op in Duivenvoordse-Veenzijdse Polder 2. De Raaphorsterpolder voldoet met 66,3 “kritische” weidevogelparen per 100 hectare aan de instapeis van zeer soortenrijk weidevogelgebied. Dit wordt echter wel voor een belangrijk deel veroorzaakt door de hoge dichtheid van slechts één soort, namelijk de Krakeend.

Opvallend is ook de hoge weidevogeldichtheid in de Oranjepolder. Deze kleinschalige polder (27 hectare) voldoet met 103,7 “kritische” weidevogelparen per 100 hectare aan de zwaarste instapeis. Ook hier is de Krakeend de talrijkste “kritische” weidevogelsoort. De Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, van oudsher een bastion voor weidevogels, had de afgelopen jaren stevig ingeleverd, maar plaatselijk trad in 2010 herstel op. De gemiddelde dichtheid van kritische weidevogelparen ligt met 40,3 broedparen per 100 hectare op een prima niveau, namelijk dat van soortenrijk weidevogelgebied.

Zeer opmerkelijk is de steeds zichtbaarder wordende concentratie van weidevogels ten zuiden van de wijk Stevenshof en rond de Nieuwe Weg in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder. De vier primaire weidevogelsoorten Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur concentreren zich steeds meer rond de Veenwatering ten noorden van de Nieuwe Weg. Het onderstaande overzicht spreekt boekdelen!

	1984	2006	2009	2010
Scholekster	10 (14%)	16 (25%)	22 (39%)	25 (35%)
Kievit	18 (13%)	23 (21%)	33 (26%)	66 (42%)
Grutto	7 (10%)	5 (9%)	10 (21%)	17 (28%)
Tureluur	2 (11%)	6 (21%)	9 (28%)	23 (52%)
Totaal	37 (13%)	50 (19%)	74 (28%)	131 (39%)

Dit gebied wordt ernstig bedreigd door de plannen voor de RijnlandRoute, een autoweg tussen de A44 en de A4 door de polders ten zuiden van Leiden en dwars door Voorschoten. In het eerste milieu-effectrapport voor de RijnlandRoute wordt met de toenemende concentratie van weidevogels rond het geplande tracé geen rekening gehouden, maar gerekend met gemiddelde dichtheden in de hele Papenwegse en Zuidwijkse Polder. Daardoor wordt het effect van de weg op de weidevogels dus ernstig onderschat. Gelukkig begint er intussen steeds meer steun te komen voor maatregelen op de bestaande N206-route.

Helemaal aan het andere eind van het poldergebied tussen Den Haag en Leiden wordt het zuidelijke deel van de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, en met name het weidevogelreservaat van het Staatsbosbeheer daar, ernstig bedreigd door de plannen van de Leidschendamse Golfvereniging Leeuwenbergh voor een 27-holes golfbaan. De golfvereniging zoekt een alternatief voor haar huidige

locatie, waar ze wellicht weg zou moeten door de aanleg van de Rotterdamse baan. Bij uitvoering van de golfbaanplannen in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder zouden de weidevogels daar echter geheel verdwijnen. Mogelijkheden om die verliezen in de omgeving te compenseren lijken niet aanwezig. De provincie en het Staatsbosbeheer zullen dan ook geen medewerking verlenen aan de uitvoering van deze plannen en ook B&W van Wassenaar lijken de kans van slagen daarvan "gering" te achten.

	DVP 1/2/3	RHP	PWP (noord)	Oranjepolder	Overig	Totaal
Krakeend	16,4	30,8	19,5	44,4	10,9	18,6
Zomertaling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Slobeend	1,9	1,0	1,2	0,0	0,4	1,1
Wintertaling	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuifeend	4,7	6,7	3,9	0,4	3,6	5,0
Scholekster	14,9	27,9	28,1	33,3	15,5	21,1
Kievit	24,4	51,0	60,9	88,8	27,3	40,4
Grutto	6,7	11,5	23,4	37,0	2,3	11,3
Wulp	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Tureluur	8,9	15,4	17,2	18,5	1,6	10,2
Graspieper	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Visdief	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Totaal	79,6	144,3	154,2	222,4	61,6	108,5

Tabel 5. Dichtheid (broedparen/100 ha) per soort in de belangrijkste polders van ANV Santvoorde in 2010.

Vergelijking met de weidevogelinventarisatie uit 2007

Wanneer de resultaten van 2010 worden vergeleken met resultaten van de weidevogelinventarisatie uit 2007, blijkt zich een sterke vooruitgang te hebben voorgedaan bij Scholekster, Kievit en Tureluur, en in mindere mate bij de Grutto. Het totale aantal broedparen van deze vier soorten is in de periode 2007-2010 met 17,9% vooruit gegaan in de in tabel 6 geselecteerde gebieden, een gezamenlijk gemiddelde van bijna 6% per jaar.

Soort	2000	2007	2010	% Δ
Bergeend	0	2	1	-50%
Krakeend	31	71	137	93%
Zomertaling	5	1	0	n/a
Slobeend	29	15	8	-46,7%
Wintertaling	1	2	0	-200%
Kuifeend	24	27	37	37%
Scholekster	209	138	156	13%
Kievit	390	266	314	18%
Grutto	120	82	89	8,5%
Wulp	4	5	7	40%
Tureluur	85	62	87	40,3%
Visdief	2	0	1	n/a
Veldleeuwerik	1	0	0	n/a
Graspieper	1	1	0	n/a
Gele Kwikstaart	1	0	0	n/a
Totaal	903	670	837	24,9%

Tabel 6. Weidevogelterritoria in 2000, 2007 en 2010 in deelgebieden DVP1, DVP2, RHP, PWP noord, PWP zuid, de Ommedijksche polder, de Oostdorper- & Huis Ter Weer polder en de Ruijgelaanse- en Zonneveldse polder.

Het beeld bij de eendensoorten is verschillend. De Slobeend blijft heel gevoelig en liet in 2010 een stevige daling van het aantal territoria zien. Zomertaling en Wintertaling ontbraken in 2010 als broedvogel in het ANV-gebied. Daarentegen zitten de Kuifeend en Krakeend juist sterk in de lift, zowel landelijk als in het ANV-gebied. De opmars van de Krakeend zet onverminderd door in het gehele terrein. Zelfs in de landerijen rond Kasteel Duivenvoorde werden tien territoria vastgesteld.

De Bergeend is altijd al een incidentele broedvogel geweest. Dit jaar was er een succesvol territorium in de Papenwegse Polder Noord. Op 1 juni 2010 zwom in de Veenwatering een paartje met 6 pulli.

Zowel de Veldleeuwerik als de Gele Kwikstaart, tot het begin van de 21ste eeuw vaste broedvogels in het werkgebied van ANV Santvoorde, werden dit jaar niet als territoriumhouder vastgesteld. Het Visdiefje is altijd al een marginale soort geweest in het ANV-gebied. In 2010 werd alleen in de Raaphorsterpolder een territorium vastgesteld. Dit paartje maakte gebruik van een strook gedroogd slib langs een slootrand.

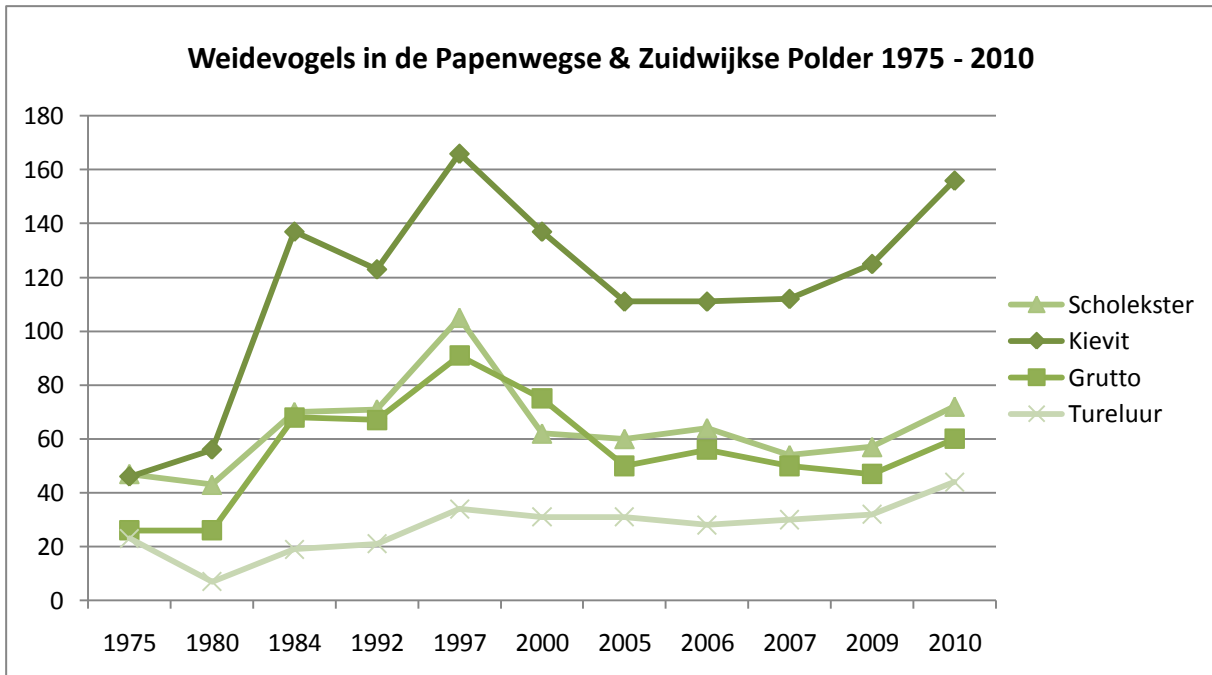
Ontwikkeling van de weidevogel populatie in drie deelgebieden

In de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder en de Papenwegse & Zuidwijkse Polder zijn in het verleden regelmatig weidevogelinventarisaties uitgevoerd. Het gaat hier om de deelgebieden DVP1, de Horsten (RHP en het zuidelijke deel van de Papenwegse Polder) en de Papenwegse & Zuidwijkse Polder ten noorden van de Papeweg. Aangezien de tellingen niet altijd op identieke wijze door dezelfde persoon zijn verricht, is het lastig om een deugdelijke analyse van de tijdreeksen te maken. Daarnaast zijn niet van alle jaren gegevens bekend. De grafieken vertonen echter, ondanks de lokale toenames in 2010, een negatieve trend. Hoewel plaatselijk behoorlijke dichtheden voorkomen zijn er ook percelen in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder en de Horsten die inmiddels nagenoeg of zelfs volledig verlaten zijn. Vaak zijn dit percelen die dicht bij bosschages, de spoorlijn en de randen van de hakhoutbossen liggen. De weidevogels prefereren duidelijk de centrale delen van de polders, waar verstoring door predatoren, mensen en verkeer kleiner is (zie ook Figuur 3). De stabilisering en huidige toename in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder vanaf 2005 is een gunstige uitzondering op de trend in de rest van het gebied. Mogelijk wordt deze ontwikkeling veroorzaakt door een verplaatsing van broedparen uit de omliggende polders. Toekomstige monitoringen zullen hierover helderheid moeten verschaffen en tevens zichtbaar moeten maken of de toename in 2010 op zichzelf staat dan wel een breuk is met de neergaande trend van de afgelopen jaren. De Ommedijksche Polder en Vliegveld Valkenburg lijken door de toegenomen recreatie minder geschikt als broedgebied. Toch hebben ook deze polders nog belang als foerageer-, rust- en slaapgebied.

In de onderstaande grafieken wordt de tijdreeks van vier weidevogelsoorten (Scholekster, Kievit, Grutto en Tureluur) en van vier eendensoorten (Krakeend, Zomertaling, Slobeend en Kuifeend) weergegeven, waarbij de belangrijkste ontwikkelingen kort worden toegelicht.

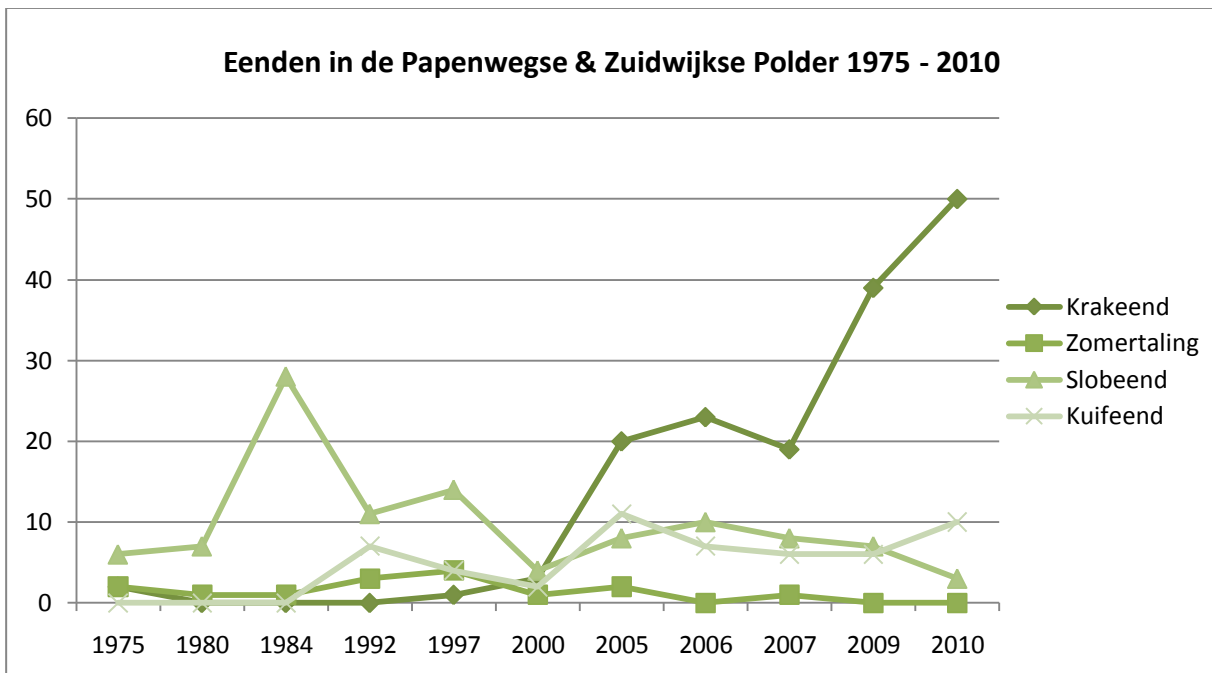
Papenwegse & Zuidwijkse Polder (noord)

In de Papenwegse & Zuidwijkse Polder (noord) laten Scholekster, Kievit en Grutto sinds 1980 een positieve trend zien, gevolgd door een sterke daling in de periode 1997-2005. De aantallen voor deze drie soorten zijn in deze periode met bijna 39% gereduceerd, een teruggang van gemiddeld 5% per jaar. De gemiddelde jaarlijkse afname bij de Kievit lag iets lager (4%) dan bij Scholekster en Grutto (5,5%). Alleen de Tureluur blijft na een geleidelijke toename in de jaren negentig constant in aantal. Vanaf 2005 heeft de stand voor alle vier de soorten zich gestabiliseerd om in de laatste paar jaar weer toe te nemen, wat zeer opmerkelijk genoemd kan worden gezien de negatieve trend op zowel landelijk als lokaal niveau.

Grafiek 3. Ontwikkeling van vier weidevogelsoorten in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder (noord).

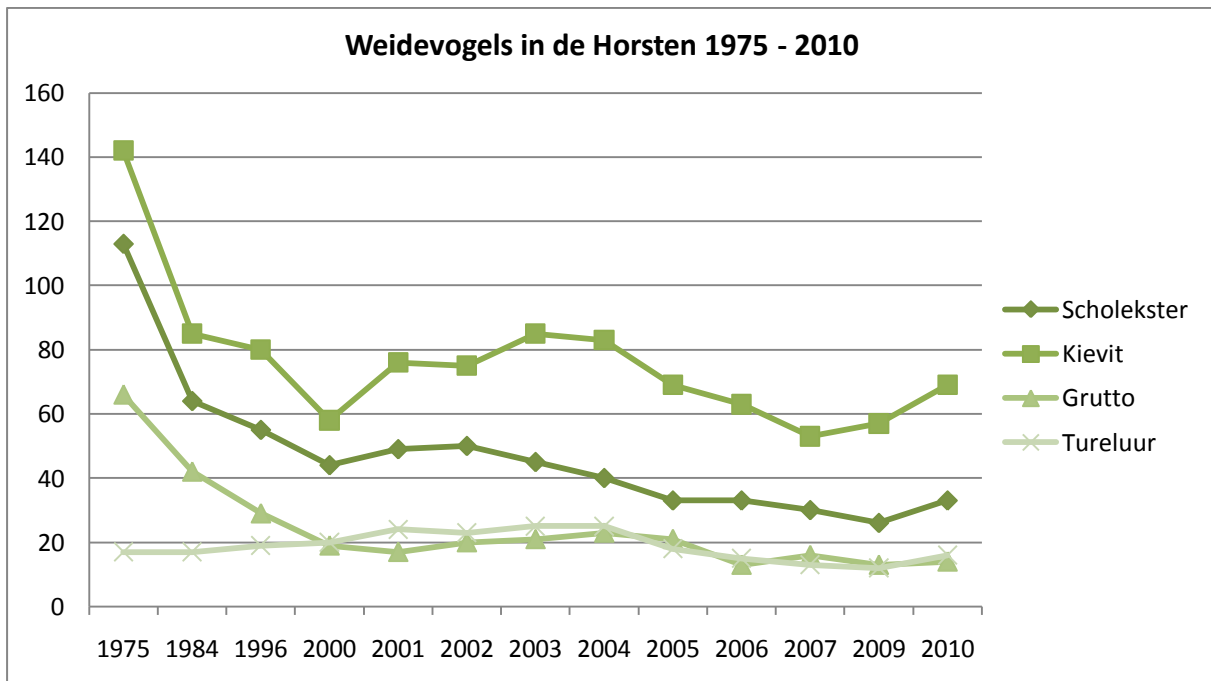
Opvallend zijn de fluctuaties bij de Slobeend. Na een onverklaarbaar hoge piek in 1984 en een dieptepunt in 2000 zijn de aantallen sindsdien licht gestegen. Daar staat tegenover dat deze fraaie eendensoort nu weer een sterke afname laat zien. De Kuifeend laat in de hele periode een bescheiden groei zien, terwijl de Krakeend zeer sterk in aantal is toegenomen en nog steeds toeneemt. De Zomertaling wordt in vrijwel alle inventarisatiejaren als broedvogel aangetroffen. Het aantal varieert van één tot vier territoria, zonder dat er een duidelijke trend is waar te nemen. In 2010 liet deze soort verstek gaan.

Grafiek 4. Ontwikkeling van vier eendensoorten in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder (noord).

De Horsten (Raaphorsterpolder en PWP zuid)

In tegenstelling tot de Papenwegse- en Zuidwijkse Polder (noord) en DVP1 laten de weidevogels in de Horsten in de periode 1975-1996 een sterk dalende trend zien. Het is onduidelijk in hoeverre het hier gaat om een daadwerkelijk achteruitgang of om een verplaatsing van broedparen naar de andere polders. De neergang zet zich voort tot 2000. Daarna stijgen de aantallen licht om vanaf 2003 weer zeer sterk te dalen. In de periode 2003-2007 is het totaal aantal Scholeksters, Kieviten, Grutto's en Tureluurs met ruim 37% gereduceerd. Dit is een teruggang van gemiddeld 9% per jaar. De gemiddelde afname per jaar varieert van 6% voor de Grutto tot 12% voor Tureluur. In 2010 tekende zich een voorzichtig herstel af bij Scholekster, Kievit en Tureluur.

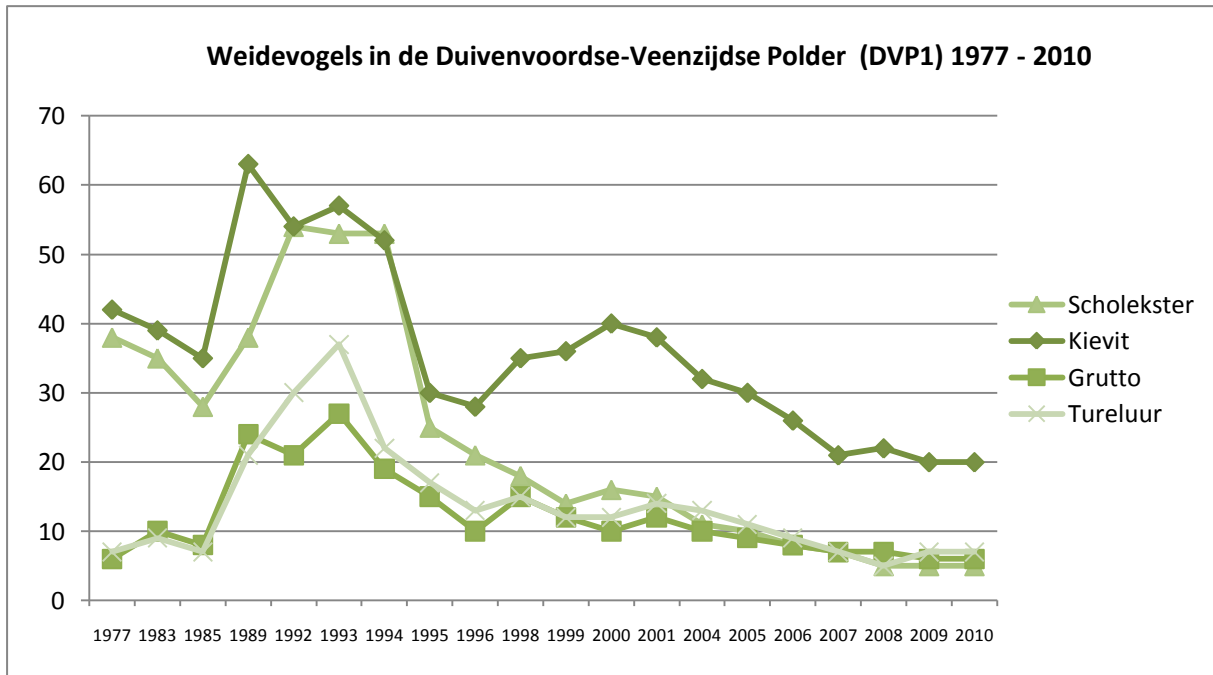

Grafiek 5. Ontwikkeling van vier weidevogelsoorten in de Horsten (RHP en PWP zuid).

De ontwikkeling in de Horsten bij de eendensoorten is wisselend. De Slobeend laat op de lange termijn een achteruitgang zien. De Kuifeend is na een toename vrij stabiel, terwijl de Krakeend vanaf 1996 een zeer sterke groei doormaakt. De Zomertaling is een zeldzame, niet-jaarlijkse broedvogel met één tot twee territoria.

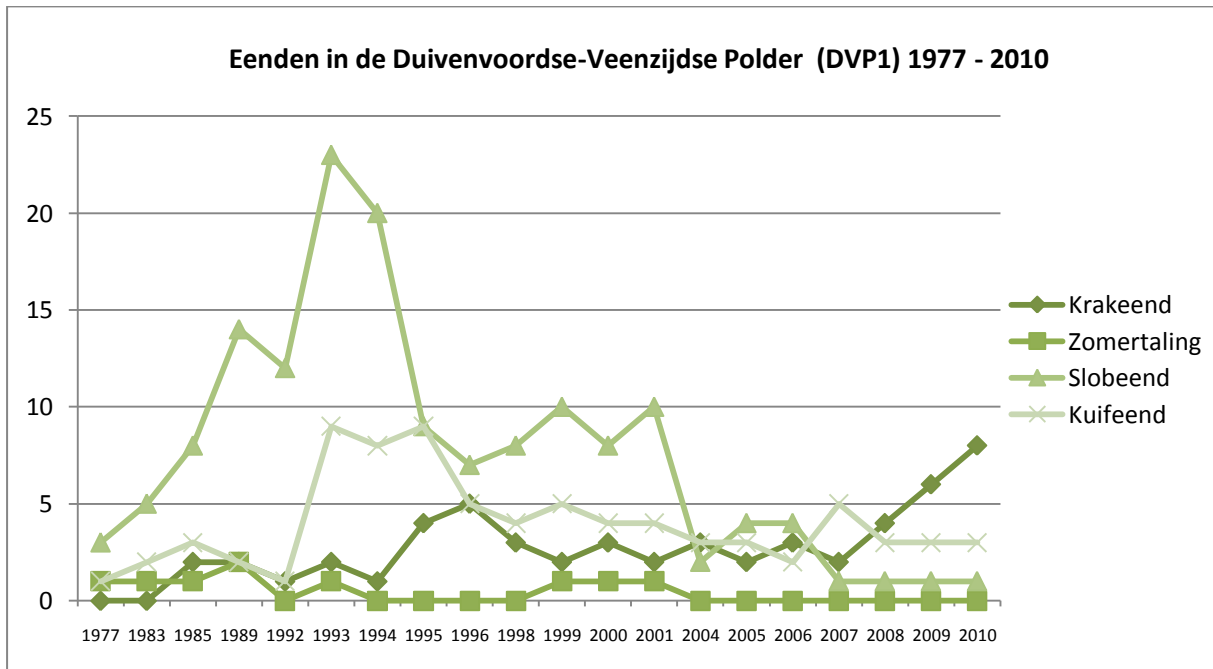
Duivenvoordse-Veenzijdse Polder deelgebied 1

In DVP1, een deelgebied van de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder, dat sinds 1977 door verschillende waarnemers is geïnventariseerd, is na een gestage toename (waarbij waarnemerseffecten niet uitgesloten kunnen worden), de weidevogelstand vanaf 1994 in snel tempo afgenomen. Het aantal Scholeksters, Kieviten, Grutto's en Tureluurs is in de periode 1993-2007 met bijna 76% gereduceerd, een teruggang van gemiddeld 5,5% per jaar. De gemiddelde afname ligt voor elk soort tussen de 5 en 6%. In 2010 trad stabilisatie op; het begin van herstel?.

Grafiek 7. Ontwikkeling van vier weidevogelsoorten in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder (DVP1).

De Slobeend laat in deze periode eenzelfde negatieve trend zien. De Zomertaling, de zeldzaamste van de vier eendensorten, is ook in dit deel van de polder een onregelmatige broedvogel (één tot twee paar). De Krakeend en Kuifeend laten een ander beeld zien dan de overige deelgebieden, waarbij het opmerkelijk is dat met enige vertraging de toename van de Krakeend zich nu ook in DVP1 voordoet.

Grafiek 8. Ontwikkeling van vier eendensorten in de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder (DVP1).

Broedsucces in 2010

Ondanks het feit dat er tijdens de inventarisatierondes geen speciale alarmtellingen zijn uitgevoerd om het broedsucces vast te stellen, is het grote aantal waarnemingen van ouderparen met pulli een indicatie dat het broedsucces in 2010 groot was. Dit geldt voor zowel Scholekster, Kievit als Tureluur. De rust in de terreinen was dan ook erg groot, omdat er door het koude weer nog niet gemaaid kon worden. Dat beeld veranderde echter medio mei. Gelet op de snelheid waarmee na half mei werd gemaaid (soms 250 tot 300 ha binnen één etmaal en ook gedurende de nachtelijke uren) moet gevreesd worden dat toch weer een groot aantal jongen is omgekomen. Dat laatste valt ook af te leiden uit de grote aantallen Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen, die op de gemaaide percelen op zoek waren naar lekkere hapjes. Hier is verbetering in de samenwerking denkbaar. De agrariërs en weidevogeltellers en –wachters hebben immers een gezamenlijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat nesten en jongen zo goed mogelijk beschermd worden. Dat houdt o.a. in dat weidevogelwachters ingelicht moeten worden als er agrarische werkzaamheden verricht (gaan) worden, maar ook als er in bepaalde percelen in de komende weken geen activiteiten plaatsvinden. Het is dan ook van groot belang dat óók de agrariërs aanwezig zijn op de startavond van de weidevogelwacht, zodat iedere betrokkenen goed op de hoogte is van de afspraken. En.....in het veld is een mobieltje een onmisbaar instrument.

Echter, over het totale ANV-gebied zal het beeld uiteenlopen. In diverse percelen kwamen jongen van weidevogels groot, gelet op zichtwaarnemingen en gedrag van oudervogels. Een exacte kwantificering is echter moeilijk te geven. Ook hebben er hier en daar kennelijk vervolglegels plaatsgevonden. Zo was er op 17 juni nog een paartje alarmerende Grutto's in de Papenwegse Polder Noord. Dat lijkt overigens een uitzondering, want juist van de Grutto werden weinig pullen gezien.

Op 8 juli werd in DVP1 een paar Scholekster aangetroffen met een kuiken; op dezelfde datum werden elders in de polders al verzamelplekken van Scholeksters aangetroffen.

Los van de waarneming op 17 juni werden na medio juni nog nauwelijks Grutto's gezien in het ANV-gebied, hetgeen impliceert dat (net als in 2007) ook nu de grutto's het gebied erg vroeg verlieten. Het broedsucces voor de Grutto is de laatste jaren dermate laag dat gevreesd moet worden dat de huidige jongerenproductie niet voldoende is om de stand op peil te houden.

Het broedsucces van Kuifeend en Krakeend was daarentegen goed te noemen. Er werden tijdens de inventarisatierondes meerdere vrouwtjes van beide soorten met jongen gezien. Er werden echter geen jonge Slobeenden gezien.

Beheerskwesaties en aanbevelingen

Tijdens het inventarisatiewerk (en overige bezoeken) zijn een aantal zaken opgevallen die relevant zijn voor het beheer van de weilanden van ANV Santvoorde.

- Uit onderzoek is gebleken dat Gruttogezinnen met kuikens een duidelijke voorkeur hebben voor percelen met zeer kruidenrijke vegetatie. Percelen met eenvormig raaigras, percelen met een zeer dichte vegetatie, pas gemaaide percelen, alsmede percelen met hergroeiend gras worden gemeden. Gebleken is dat in deze percelen veel minder insecten voorkomen dan in percelen met een zeer kruidenrijke vegetatie. Om de overlevingskans van de kuikens te verhogen zou het goed zijn om percelen met een zeer kruidenrijke vegetatie als laatste te maaien. Daarnaast is het aan te raden om omliggende percelen juist vroeg in het voorjaar te maaien, zodat de foerageermogelijkheden voor weidevogels worden vergroot (mozaïekbeheer; Teunissen W.A. & Willems, F. 2004).
- In de Horsten zijn een aantal centraal gelegen percelen zeer in trek bij Gruttogezinnen. Hier trekt het merendeel van de ouderparen heen als de omliggende percelen gemaaid worden. Het zou aan te bevelen zijn om juist deze percelen minder zwaar te bemesten zodat de geschiktheid voor opgroeiende kuikens (te zwaar gewas is moeilijk doordringbaar) wordt vergroot.

- Indien een weidevogelrijk perceel toch gemaaid wordt, zou een deel van het perceel ongemaaid moeten blijven, zodat er voor jonge vogels voldoende vluchtstroken overblijven om in te schuilen bij gevaar. Het beheerspakket vluchtheuvels biedt de mogelijkheid om tegen vergoeding 20% van het perceel niet te maaien. Hopelijk is er in de toekomst ruimte om deze 'ad hoc' vluchtheuvels aan te leggen, zodat de overlevingskans van jonge weidevogels wordt vergroot. Percelen waar juist een uitgestelde maaidatum wordt gehanteerd, maar waar zich geen weidevogels bevinden, zouden dan eerder gemaaid kunnen worden.
- Een aantal SAN-weidevogelpakketten is afgesloten op percelen waar slechts weinig weidevogels broeden. Daarnaast zijn er verschillende delen in het werkgebied van ANV Santvoorde waar clusters van weidevogels voorkomen, die niet onder een beheersovereenkomst vallen. Hier zou het weidevogelbelang het meest gediend zijn door beheersovereenkomsten met een flink uitgestelde maaidatum af te sluiten (zie Figuur 3).

Figuur 3. Weidevogelconcentraties in het werkgebied ANV Santvoorde

- Ook dit jaar werd weer geconstateerd dat er zeer intensief naar nesten wordt gezocht, ook op percelen met uitgestelde maaidatum. Dat dit zeer nadelig voor de weidevogels kan uitpakken, blijkt wel uit onderzoek van Teunissen et al (2008). Daar werd namelijk vastgesteld dat 8 – 11% van de nesten mislukt als een direct gevolg van een bezoek aan een nest. Hoe vaker een nest wordt bezocht, hoe hoger de kans is dat het bewuste nest wordt gepredeerd of verlaten. Indien een nest vier keer wordt bezocht, zal 28 – 37% daarvan mislukken als een direct gevolg van deze bezoeken. Het zoeken naar nesten in ongemaaide percelen is zeker in de periode na 15 mei is sterk af te raden. Het merendeel van de nesten van Kievit, Grutto en Tureluur is in de eerste helft van mei al uitgekomen en de kans om in percelen met hoog gras nesten aan te treffen is zeer klein. Vanwege verstoring van ouderparen met jongen en verhoogde predatie, is het beter om in die periode juist op pas gemaaide percelen naar nesten te zoeken. Scholekster en Kievit beginnen juist daar vaak aan een tweede legsel. Bovendien moet bedacht worden dat kraaiachtigen inmiddels geleerd hebben dat er bij neststokken wat te halen valt, terwijl grondroofdieren graag gebruik maken van zichtbare sporen en reuksporen in het land. Zie voor het onderwerp 'Weidevogels en predatie' ook Noordervliet et al (1999).
- Dit jaar zijn er wel voor het eerst stokken met vlaggen geplaatst om het uitmaaien van kuikens te voorkomen; om de effectiviteit daarvan te vergroten is het aan te raden om stokken van minimaal 1½ meter met daaraan flinke plastic zakken te plaatsen op percelen die gemaaid gaan worden. Indien men deze stokken 24 uur voordat men gaat maaien neerzet, blijkt dat 70% van de weidevogelfamilies een dag later naar andere percelen is verhuisd (Teunissen, 2004).

- Om de neergaande trend in het aantal weidevogels te keren, zou het wenselijk zijn om ook te kijken naar andere pakketten die de Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer biedt, zoals uitgesteld maaibeheer en plas-dras.

Overige waarnemingen

Naast de vastgestelde soorten werden tijdens de BMP-tellingen in de Horsten en de Papenwegse & Zuidwijkse polder (noord) de volgende (min of meer) bijzondere soorten waargenomen:

Grote Zilverreiger, Kleine Zilverreiger, Lepelaar, Krooneend, Wespandief, Slechtvalk, Goudplevier, Watersnip, Bokje, Houtsnip, Regenwulp, Zwartkopmeeuw, IJsvogel, Kerkuil, Kleine Bonte Specht, Gele Kwikstaart, Beflijster, Tapuit.

Dankwoord

Tot slot gaat mijn dank uit naar ANV Santvoorde, stichting Twickel, stichting Horst & Voorde en de overige eigenaren en pachters voor toestemming om het gebied te inventariseren, naar Wim ter Keurs en Jack Noordhuizen voor het becommentariëren van een eerdere versie van dit rapport en naar Piet Post voor het beschikbaar stellen van de BMP-gegevens van het door hem geïnventariseerde terrein in het gebied van ANV Santvoorde.

Adri Remeeus

Referenties

Dijk A.J. van, 2004. *Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken)*, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Gertenaar E. 1998. *Een inventarisatie van weidevogels in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder*, Milieubiologie R.U. Leiden, Leiden.

Leeuwen M. van, 2002. *Ontwikkeling in de weidevogelstand tussen Den Haag en Leiden*, Milieubiologie R.U. Leiden, Leiden.

Noordervliet, Marcel, Wim ter Keurs en Jolanda Postema (1999). *Weidevogels en predatie. Nieuwsbrief Agrarische Natuurvereniging Santvoorde*, mei 1999.

Noordhuizen J. 2006. *Weidevogels in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder, BMP-inventarisatie 2005*. Intern rapport.

Noordhuizen J. 2007. *Weidevogels in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder, BMP-inventarisatie 2006*. Intern rapport.

Noordhuizen J. 2009. *Weidevogels in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder, BMP-inventarisatie 2009*. Intern rapport.

SOVON-informatie 2005/13. *Weidevogelindexen 1990-2004*, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

www.sovon.nl/pdf/Indexen_weidevogels_1990_2004.pdf

Teunissen W.A. & Willems, F. 2004. *Bescherming van Weidevogels*. SOVON Onderzoeksrapport 04/06. SOVON, Beek-Ubbergen.

Teunissen W.A. & Wymenga E. 2007. *Weidevogels in de SAN-gebieden in West-Nederland in 2006. Sovon-onderzoeksrapport 2007/01*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen. A&W-rapport 929. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Website ANV Santvoorde: www.anv-santvoorde.nl

Website Nederland-Gruttoland: www.grutto.nl

Website waarneming.nl: www.waarneming.nl

Bijlage I

Overzicht van het aantal hectare per pakketcode in het werkgebied van ANV Santvoorde.

Pakketcode	Omschrijving	Oppervlakte (ha.)
0013	Toeslag ruige mest	1,42
1901	Nestbescherming	155,12
1902	Nestbescherming + subsidie landbouw met natuurlijke handicap	216,54
1903	Weidevogelgrasland met rustperiode van 1 april tot 23 mei	40,32
1904	Weidevogelgrasland met rustperiode van 1 april tot 1 juni	13,79
1905	Weidevogelgrasland met rustperiode van 1 april tot 8 juni	6,88
1906	Weidevogelgrasland met rustperiode van 1 april tot 15 juni	7,61
1907	Weidevogelgrasland met rustperiode van 1 april tot 22 juni	20,00
1910	Vluchtheuvels 22 mei	0,63
1913	Bonte weiderand	3,97
3011	Ontwikkeling kruidenrijk grasland	1,80
3041	Bonte hooiweide	3,39
3071	Bonte weiderand	0,35
Totaal		471,82

Bijlage 2

Dichtheid (broedparen/100 ha) per soort en per beheerspakket in de gebieden van Natuurlijk Platteland West (2006) in vergelijking met de dichtheid in het onderzoeksgebied ANV Santvoorde in 2010.

	Algemeen	Belangrijk	Soortenrijk	Zeer soortenrijk	Totaal	ANV Santvoorde
Beheerspakket	18	19	20	21		19
Krakeend	1,19	1,66	3,65	10,09	2,67	18,60
Zomertaling	0,19	0,17	0,08	0,36	0,19	0,00
Slobeend	1,67	0,97	2,58	3,24	1,82	1,10
Wintertaling	0,01	0,00	0,03	0,08	0,02	0,00
Kuifeend	1,22	1,67	1,67	2,02	1,47	5,00
Scholekster	8,83	9,64	9,82	10,66	9,35	21,10
Kluut	0,00	0,06	0,04	0,00	0,02	0,00
Bontbekplevier	0,00	0,04	0,00	0,00	0,01	0,00
Kievit	23,54	30,67	32,60	41,86	28,45	40,40
Watersnip	0,01	0,00	0,01	0,14	0,02	0,00
Grutto	12,60	12,37	18,55	27,65	15,10	11,30
Wulp	0,02	0,00	0,00	0,00	0,01	0,70
Tureluur	4,64	5,84	9,93	11,78	6,41	10,20
Visdiefje	0,05	0,04	0,34	0,29	0,11	0,10
Zwarte Stern	0,29	0,01	0,12	0,00	0,17	0,00
Veldleeuwerik	2,06	0,96	1,01	1,99	1,68	0,00
Graspieper	1,33	1,26	0,86	1,12	1,23	0,00
Gele Kwikstaart	2,04	2,23	0,45	0,47	1,70	0,00
Totaal	59,68	67,59	81,76	111,75	70,44	108,50

Bijlage 3

KNMI-weeroverzichten voor de periode maart – juni.

Maart 2010: Vrij zacht, vrij droog en zonnig

In maart lag de temperatuur gedurende de eerste tien dagen ruim beneden het langjarig gemiddelde, als een uitvloeisel van de lange en koude winter. Maart telde in totaal 10 vorstdagen (tegen negen normaal). De tweede helft van de maand daarentegen was juist zacht; in het oosten van het land werd op de 25^e voor het eerst de 20 gr. overschreden. Met gemiddeld 47 mm. Regen over het land (tegen 65 mm. Normaal) was maart 2010 een vrij droge maand. Verder was maart 2010 zonnig; landelijk werden gemiddeld 152 zonuren geregistreerd tegen een langjarig gemiddelde van 115 zonuren.

April 2010: Zeer zonnig, droog en zacht

Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 9,8 tegen 8,3 normaal was april 2010 zacht. Er werden nog wel drie vorstdagen geregistreerd. Op 23 april werd in Groningen de laagste temperatuur vastgesteld: - 4,5; twee dagen later werd het in het oosten van het land al zomers warm (25. C). In totaal telde De Bilt in april drie warme dagen tegen twee normaal. Met gemiddeld over het land 246 zonuren (normaal 162 als langjarig gemiddelde) kwalificeert april 2010 zich als een zonnige maand. Voorts was april 2010 een droge maand (waarbij de regionale verschillen ook nog eens groot waren); er viel landelijk gemiddeld 27 mm (tegen 42 mm als langjarig gemiddelde). Hogedrukgebieden (waarvan de centra veelal lagen boven de Noordzee/Britse eilanden) domineerden de weerkaarten.

Mei 2010: Zeer koel, normale hoeveelheid neerslag en zon

Door de ligging van hogedrukgebieden ten westen van ons waren de noordenwinden bij ons de hele maand nadrukkelijk aanwezig. Vooral de eerste helft van de meimaand was extreem somber en koel. Met in De Bilt een gemiddelde temperatuur van 10,5 C tegen een langjarig gemiddelde van 12,7 C eindigde mei 2010 op de 9^e plaats in de rij van koelste meimaanden sinds 1901. Gedurende de eerste 19 dagen lag de temperatuur ver beneden het langjarig gemiddelde (bijv. op 12 mei bij stromende regen en een krachtige noordenwind maxima van 7 – 9 C!). Na 20 mei nam het aandeel van de zon toe. De opwarming bleef echter uit, want er werd in mei 2010 geen enkele zomerse dag vastgesteld. De neerslaghoeveelheid was exact als het gemiddelde van 57 mm..

Juni 2010: Zeer droog, zeer zonnig en warm

Het contrast met de meimaand kon niet groter zijn. In De Bilt werden in totaal 21 warme en 9 zomerse dagen vastgesteld (tegen 12 resp. 4 normaal!). Ondanks dat werd in het begin van de maand in het oosten van het land nog wel nachtvorst geregistreerd. Juni was een zeer droge maand met gemiddeld over het land 23 mm regen, waar 71 mm. de langjarige norm zou moeten zijn. Vrijwel de complete maandsom viel in de tweede week van juni, toen een depressie het heft in handen had. Niettemin staat juni 2010 op de vijfde plaats in de rij droogste maanden sedert 1901. Door het neerslagtekort, in combinatie met de forse verdamping, was aan het eind van de maand het neerslagtekort opgelopen tot ruim 150 mm. Met gemiddeld over het land 265 uren zonneschijn (tegen 192 normaal) was juni 2010 zeer zonnig; de maand bezet de derde plaats in de rij van zonnigste junimaanden.

Bijlage 4

Aantal vastgestelde territoria in de Papenwegse & Zuidwijkse Polder

	1975	1980	1984	1992	1997	2000	2005	2006	2007	2009	2010
Fuut							4	4	4	4	4
Knobbelzwaan						2	5	6	7	7	6
Grauwe Gans							0	1	0	0	3
Grote Canadese Gans						2	2	3	3	6	8
Kleine Canadese Gans							0	0	0	1	0
Brandgans							0	0	0	1	0
Nijlgans						4	7	6	6	10	6
Bergeend				2			0	0	0	2	1
Krakeend	2				1	3	20	23	19	39	50
Wilde Eend	21				44		83	87	97	143	126
Soepeend							19	20	18	25	
Zomertaling	2	1	1	3	4	1	2	0	1	0	0
Slobeend	6	7	28	11	14	4	8	10	8	7	3
Wintertaling	3						1	0	0	0	0
Kuifeend				7	4	2	11	7	6	6	10
Waterhoen					3	3	17	20	23	21	14
Meerkoet					24	56	73	77	64	85	90
Scholekster	47	43	70	71	105	62	60	64	54	57	72
Kievit	46	56	137	123	166	137	111	111	112	125	156
Grutto	26	26	68	67	91	75	50	56	50	47	60
Wulp						1	0	1	0	0	0
Watersnip	2						0	0	0	0	0
Tureluur	23	7	19	21	34	31	31	28	30	32	44
Visdief						1	0	0	0	0	0
Veldleeuwerik	10			22	2	1	0	0	0	0	0
Graspieper	2			5	5	1	1	0	0	0	0
Gele Kwikstaart	1						0	0	0	0	0
Engelse Kwikstaart							0	0	0	1	0
Witte Kwikstaart	7				3		7	9	8	11	14
Merel							0	0	0	0	1
Bosrietzanger							0	0	0	0	1
Kleine Karekiet							0	1	0	5	1
Koolmees							0	0	0	0	2
Spreeuw							0	0	0	0	1
Ekster							0	0	0	0	2
Kneu							0	0	0	1	0
Rietgors							0	1	0	1	1
Totaal	198	140	323	332	500	386	512	535	510	637	676
Huiszwaluw										81	51